

Tisztelt Emlékezők!

1945-ben egy legenda született, mely Aranyvonalat néven híresült el.

A történet mindenki által ismert, a Magyar Nemzeti Bank akkori dolgozói tettükkel, helytállásukkal megmentették a Bank aranykészletét a szovjet és a német eltulajdonítástól. Hősökké nem születnek az emberek, hanem azzá válnak, ha krízishelyzetre méltón reagálnak.

Hűség és elkötelezettség... nem könnyű hiteles és érthető tartalommal megtölteni ezeket a szavakat. Ez az ünnepség jó alkalom arra, hogy megálljunk egy pillanatra, és újragondoljuk magunk számára e fogalmak értelmét. Ha nyitott szívvel visszagondolunk az 1944-1945-ös évekre, az akkori események ismeretében megértjük az egykori MNB dolgozók tetteit, és újra felfedezhetjük e szavak valódi jelentését.

1945. január 23-án kigördült egy szerelvény a fertőbozi vasútállomásra. Ez a vonat a Magyar Nemzeti Bank harminc tonna aranykészletét, nagy összegű devizatartalékát valamint a

Bank sok egyéb értékét, dokumentumát, ezen felül Mátyás király Corvináit és a méteretalon platinarúdját menekítette Nyugat felé.

A kétszázharminc banktisztviselő, családtagjaikkal együtt csaknem hétszázan, úgy érkeztek Spital am Pyhrnbe, hogy nem tudták, meddig és milyen körülmények között kell majd ott élniük és dolgozniuk. Mégis tiszteletre méltó elszántsággal tették a dolgukat. Tették ezt belső késztetésük, erkölcsi kötelességük szerint.

Ez a kis magyar kolónia, az ott élőknek és nekünk is, példát mutatott hűségből, tisztességből.

Több mint fél évszázad kellett ahhoz, hogy erkölcsi elismerést kapjanak, hiszen tettükkel a magyar nemzet érdekeit szolgálták.

E sorokkal nekik szeretnék emléket állítani.

A Magyar Nemzeti Bank hálásan mond köszönetet.

Járai Zsigmond
elnök

Az
„Aranyvonat”
kronológiája

1944.

- október 16.* Posch Gyula elnök leváltása, helyére Temesváry Lászlót állították.
- október 18.* Temesváry átvette az intézkedési jogot a veszprémi trezorban őrzött aranykészlet felett. (A bank a 30-as, 40-es években Veszprémben, a Jókai utca 31. szám alatt és a Várhegy sziklapincéjében, valamint a budai Várban, az Úri utca 72. alatt alakított ki helyiségeket az értékek menekítésére.)
- november 1.* A miniszterelnök megszüntette a főtanács tevékenységét. Temesváry új üzletvezetőséget nevezett ki. Így Cottely István a közgazdasági, tanumányi és statisztikai, Torzsay-Biber Gyula a jogügyi, Ladányi Frigyes a bankosztály vezetője lett.
- november 4.* Megkezdődött az MNB apparátusának áttelepítése Veszprémbe.

- december 7.* – Döntés arról, hogy a budai Várban (I. Úri u. 72.) és a pesti oldalon lévő székház egymástól függetlenül is tudjon dolgozni.
- Az MNB szállításra kerülő értékeinek védelmére csendőregységet vezényeltek Deme Lajos százados vezényletével.
- December 10. Az első szerelvény Veszprémet és 12-től Fertőbozon vesztegelt.
- December 15. További két szerelvényt állítottak össze Veszprémben jegybanki értékekkel.

1945.

- január 4.* A német külügyminisztérium arra utasította a bécsi magyar főkonzult, hogy a jegybank értékeit három részre bontva szállítsák tovább. (Bécs, Berlin, Magdeburg)
- január 5.* Spital am Pyhrn felmerült mint lehetséges helyszín.
- január* A bank vezetősége Veszprémből Sopronba költözött.
- január 15.* Reményi-Schneller Lajos pénzügyminiszter aláírta az egyezményt Hans Constantin Boden birodalmi gazdasági megbízottal az MNB Németországba telepítéséről.

- január közepe* Még folyt az értékek átszállítása a Szabadság térről a budai Várba. Majd a kapcsolat a két részleg között megszakadt.
- január 17.* Elindult az első szerelvény Spital am Pyhrnbe, ahová január 21-én érkezett meg.
- január 23.* A második szerelvény elhagyta Fertőbozt, és január 25-én érkezett meg Spital am Pyhrnbe.
- január 25.* A helyi lakosság segítségével a vasútállomásról szánkókon a kriptába szállították a 600 ládányi, bruttó 33 tonna aranykészletet és a bankjegyeket, valamint az iratokat.
- március 2.* Spital am Pyhrnbe érkezett Temesváry László.
- március 27.* A soproni fiók értékeinek áttelepítése megkezdődött Reichenau an der Raxba, hogy onnan továbbszállítsák Spital am Pyhrnbe.
- május 2.* A bank spitali vezetője elindult, hogy felvegye a kapcsolatot az amerikai hadsereggel.
- május 7.* Amerikai páncélosok körbevették az aranykészletet őrző kolostort.
- május 12.* A bank Spitalban tartózkodó vezetősége visszaállította az 1944. október 14-én érvényes rendet. Az irányítást a rangidős Torzsay-Biber Gyula igazgató vette át.
- május 13.* Amerikai bizottság Lionel C. Perera őrnaggyal az élen listát kért az értékekről.

- május 14.* Elkezdődött az értékek teherautóra rakása.
május 15. Elindult a konvoj Frankfurt am Main felé.
június 2. A szövetségesek küldöttsége Spitalba érkezett és elkérte a bank könyveit, iratait és 4 négy tisztviselővel (köztük Cottely Istvánnal) Frankfurt a/M-ba vitték.
november 21. A négy MNB-s visszatért Spital am Pyhrnbe Frankfurt am Mainból.
december 7. Az ausztriai amerikai katonai kormányzat Quandt Richárd egykori vezérigazgató bízta meg a bizalmi vagyongondnoki teendőik ellátásával.

1946.

- május 21.* A minisztertanács elhatározta új értékálló pénz, a forint bevezetését.
június 18-25. Washington: a Nagy Ferenc miniszterelnök vezette küldöttség tárgyalásán döntöttek az MNB aranykészletének és más értékeknek, műkincseknek visszaadásáról.
június 21. Ezt az USA külügyminisztériuma hivatalosan is bejelenti.
augusztus 1. Bevezették a forintot.
augusztus 6. Az aranykészlet visszaérkezett Budapestre.

1948.

- tavaszi* A Spital am Pyhrnbe vitt iratanyagok hazaszállítása.

A Magyar Nemzeti Bank elnökei az adott időszakban

Dr. Posch Gyula:

1943. február 7. – 1944. október 16.

Temesváry László:

1944. október 16. – 1945 május eleje

Dr. Oltványi Imre:

1945. január 28. – augusztus 31.

Dr. Kárász Artúr:

1945. augusztus 31. – november 15.

Dr. Oltványi Imre:

1945. november 15. – 1946. augusztus 9.

Dr. Csejkey Ernő:

1946. augusztus 9. – 1949. augusztus 30.

Az összeállítás az alábbiak alapján készült:

A Magyar Nemzeti Bank története. II. köt., írta Botos János. Bp., 1999, Presscon Kiadó.

A Magyar Nemzeti Bank történetének kronológiája 1924–1999.

Készítette: Romhányi Józsefné. (Bp.), 1999. június (MNB A Forint újság melléklete)

Magyarország történeti kronológiája. IV. köt., főszerkesztő: Benda Kálmán. Bp., 1982, Akadémiai Kiadó.

*Az MNB tisztviselői, akik részt vettek
az Aranyvonat kíséretében*

Adler Iván	Farkas Lajos
Altorjay Lajos	Fazekas Emil
Ányos Ferenc	Fényes Endre dr.
Ányos Henrik dr.	Flórián Gyula
Aradi Gyula	Fógel János
Ármós Istvánné	Frank Károly dr.
Eisenbart Mária	Gáspár-Bacher Kálmán dr.
Bajay Dezső	Gaszner Imre
Bajó Pál	Gossányi Andor
Balajthy Éva	Gottl Rezső dr.
Balázs Lajos	Görgey Tivadar
Balogh Imre	Gruber Hugóné
Báncs Ernő	Jugovits Sarolta
Barak István	György Tivadar
Baranyay-Horváth Sándor	Györfy Emil
Barnaky István	Halmay Irma
Bauer Lujza	Holló István
Bedő István	Hollós Sándor dr.
Bethlen Géza gróf	Horváth Lajos
Bíró Zoltán	Ipolyi Ferenc dr.
Brunner Gabriella	Jakab Erik dr.
Budavári József	Jáky László
Cottely István dr.	Jankovics László
Császár Zsuzsanna	Jány József
Csató Aranka	Járdaházy Dénes
Csiky János	Jereb Kamilla
Dégi András	Kartal István
Dobronits Sándor	Kecskés Erzsébet
Domján Elek	Kégl Zoltán dr.
Domokos Sándor	Kelemen József dr.
Dömötör László	Kelen Endre
Engelmayer József	Kerner Aurél
Eperjessy Zoltán	Keszler Margit
Erdélyi Klára	Kiss József
Erney Erzsébet	Kiss László dr.
Falkay László	Kormányos József
Falussy Miklós	Kostyál Zsigmod dr.

Körmöczi Lajos
Kuncz Elemér
Kümmerle Elemér
Ladányi Frigyes dr.
Láng Ibolyka
László Béla
Liszkay-Weisel László
Lupkovits Endre dr.
Major Mária
Manninger Vilmos
Mészáros-Komáromy Zoltán
Milotay László
Misinszki Krisztina
Moess Tivadar
Móricz István
Nagy György
Nagy-György Ferenc
Nagy István I
Nagy Károlyné
Kuznics Katalin
Nagy László
Napholtz Guidó
Nemes Andor
Német Julianna
Németh Zsigmond dr.
Néray Miklós dr.
Neruda Frigyes
Nyikora János dr.
Obál Andor dr.
Osskó Endre dr.
Ósapai Béla
Pálfalvy Tibor
Panyi Ferenc
Prosch László
Quandt Richárd
Rendes Vilmos
Riedl Alfonz

Rónai Béla
Rösner Iván dr.
Salamon László
Seitl Rezső
Sípos György
Somogyi Ottó dr.
Sopronyi-Thurner Mihály dr.
Schaffer Pál
Schmogrovits Ernő
Schreck Mátyás
Stark József
Strehler Ferenc
Szabó Dénes dr.
Szabó Elemér
Szalonczai László
Szent-Ivány Eleonóra
Szentiványi Zoltán dr.
Szilágyi Imre
Sztraka Richárd
Tarnay Frigyes
Thirirny Éva
Tornay Edgár dr.
Torzsay-Biber András dr.
Torzsay-Biber Gyula
Ullrich Jenő
Utzás Márta
Vajkóczy György
Vajna Vilmos dr.
Vajnai Mátyás
Vucskovits Márta
Zathureczky Margit
Ziermann József
Zotter János

valamint a Bank számos más munkatársa, a kirendelt őrszemélyzet és a hozzátartozók.

VÁLOGATOTT BIBLIOGRÁFIA

Aranyvonat/Spital am Pyhrn

Cottely István: A magyar aranytartalék a második világháború viharában. Valóság. 1992/11. pp. 82–97.

A Magyar Nemzeti Bank története II. írta: Botos János. Bp., 1999, Presscon Kiadó. pp. 278–283, 303–306.

Az MNB értékeinek háborús kálváriája. Tarnay Edgár visszaemlékezése. Forint. 2000/5–6. pp. 17–18.

Botos János: Tények az Aranyvonat(ok)ról. Forint. 2000/1. p. 13.

Botos János: Spital am Pyhrn fél évszázad múltán. Forint. 1997/5–6. p. 12.

sz. n. Emléktábla a kriptá falán. Forint. 1993/4–5. p. 18.

Z. J.: Arany a kriptában. Forint. 1990/3–4. pp. 14–16.

M. Szabó Imre: Az Aranyvonat valahol megállt. Az MNB-kincsek ötven évvel ezelőtti útja. Magyar Nemzet. 1995. 18. jan. 21. 10.p.

Krawarik, Hans: Dorf im Gebirge: Spital am Pyhrn: 1190–1990/Hrsg. von Hans Krawarik. – Linz: Gemeinde Spital/Pyhrn, 1990. – 518 p.

Amerikai magyar életsorsok. Dr Ladányi Frigyes és felesége. Duna Televízió, 1994. Rendezte: M. Szabó Imre.

*MNB Napok
Program
(2003. május 23. és 24.)*

2003. május 23. péntek

A Magyar Nemzeti Bank 79. születésnapját hagyományteremtő nyílt nappal ünnepli, amelynek része az 1944-es Aranyvonat kísérői számára rendezett megemlékezés.

- 15.30 Vendégek érkezése
16.00 Elnöki köszöntő (Nagytanácsterem)
16.15 Emlékünnepség
16.30 Diavetítéssel egybekötött összefoglaló előadás az Aranyvonat eseményeiről
17.00 Az előadáshoz kapcsolódó informális beszélgetés/épületvezetés
18.00 Fogadás (I. emeleti előcsarnok)

2003. május 24. szombat

- 7.00 Az Aranyvonat emlékünnepség résztvevői számára buszindulás Spital am Pyhrn-be
10.00–17.00 MNB Nyílt Nap

MÁV
1944-45

ARANYVONAT

MAGYAR NEMZETI BANK